

The exhibition by Italian artist Aldo Giannotti *Performing the Museum* was held at the Radvila Palace Museum of Art in September, 2021. Born and raised in Italy, the artist is a laureate of many international awards and has lived and worked in Austria since 2000. The basis of Aldo Giannotti's work and his source of ideas is society and the resulting products, phenomena, links, things in common and differences it espouses. The artist makes free interpretations of institutional, political, economic, ecological and social themes, and critically expresses his own position, often with a dose of light irony. Giannotti made the

RPMA a stage, or more precisely, a place in which the usual expository space was replaced by a 'game' directed by the author. He presented two of his conceptual ideas, adapted to museum spaces, from the series *Performing the Museum and Stairs*. Both parts demonstrated the artist's desire to involve the visitor and create a shared experience through performative actions, played out by the visitor according to the artist's visual instructions. The visitors tried their best to repress any awkwardness they may have felt, and to activate their creativity and freedom through their engagement.

>
Aldo Giannotti „Muziejus performanse“ Radvilų rūmų dailės muziejuje.
Fragmentas. Vilnius, 2021
Fot. Gintarė Grigėnaitė,
LNDM

Pabėgimas iš muziejaus

Lina Jonkuvienė

Paroda Aldo Giannotti „Muziejus performanse“
Radvilų rūmų dailės muziejus
2021 m. rugsėjo 16–2022 sausio 9 d.

Kuratorė
Lina Albrikiene

Koordinatorė
Kristina Alsytė

2021 m. rugsėjo 16 d. Radvilų rūmų dailės muziejuje atidaryta italų kilmės menininko Aldo'o Giannotti'io paroda „Muziejus performanse“ („Performing the Museum“). Vis dar gyvenant pandemijos sukelta neįprastoje ir išsiilgus menininkų ir lankytojų susitikimų, Lietuvos nacionalinis dailės muziejus (LNDM) bando atkurti trūkinėjančias bendravimo grandines. A. Giannotti'is kartu su parodų kuratore Lina Albrikiene

lankytojams pristato šią smagią intervenciją į muziejų. Parodą remia Lietuvos kultūros taryba.

Lietuvoje menininkas A. Giannotti'is žinomas nedideliame šiuolaikinio meno mėgėjų rate, tačiau Europoje dailininkas mėgstamas ir atpažįstamas. Tarptautinių apdovanojimų laureatas (bendrai su menininkų grupe pelnytas „Auksinis liūtas“ Venecijos bienalėje), įvairių stipendijų laimėtojas, menininkas sukūrė ir parengė daug parodų, pasirodymų Europos muziejuose, galerijose, viešose vietose (Albertinos muziejuje Vienoje; Meno galerijoje Vienoje; Moderniojo meno muziejuje Zalcburge; Mambo muziejuje Bolonijoje ir t. t.). A. Giannotti'io pasaulėžiūroje justai dviejų kultūrų – italų ir austrų – įtaka. Italijoje jis gimė ir augo, Austrijoje gyvena ir kuria nuo 2000 m. A. Giannotti'is – laisvas ir nepriklausomas pasaulio pilietis, o jo drąsios kūrybinės vizijos ir „režisūriniai sprendimai“ išmuša iš vėžių tradicinio meno ir parodų mylėtojus.

Piešinys – A. Giannotti'io kūrybos atskaitos taškas. Tačiau tai yra ne pagrindinis menininko tikslas, o greičiau tik idėjos pradžia. Per eskizus ir minimalistinius piešinius menininkas susikuria vaizdinį, koks performatyvus veiksmas turėtų būti atliktas. Šie veiksmai tarsi tam tikra užduotis – instrukcija žiūrovams, praeiviams ar miestiečiams. A. Giannotti'is tam tikra prasme kuria socialines skulptūras, kurioms atsirasti padeda ir publika. Kūrybinį menininko procesą galėtume nusakyti tokia seka: mintis – piešinys – veiksmas – veiksmo įamžinimas (fotografija, filmavimas). A. Giannotti'io kūrybos pagrindas ir idėjų šaltinis yra visuomenė ir jos sukurti produktai, reiškiniai, sąsajos, bendrumai ir skirtumai. Menininkas laisvai interpretuoja institucines, politines, ekonomines, ekologines, socialines temas ir dažnai kritiškai, su lengvu ironijos prieskoniu išsako savo poziciją. Tarsi istorijos metraštininkas, jis įamžina tai, kas aktualu dabar, o ateityje taps puikiai medžiaga analizuojant mūsų kartos įvykius, žmones ir jų įpročius. Savo kūryboje A. Giannotti'is naudoja dailininkams konceptualistams būdingas priemones. Žiūrovai, neblaškomi elementų gausos, sudėtingų technikų, gali ieškoti menininko užkoduotos žinutės. Konceptualistų naudojamas raštas, raidės, simboliai, miniatiūriniai piešiniai įvardijami kaip skaidrios kūrybos priemonės. Jų forma nėra svarbi, dažnai jos netgi išvengia „meno kūrinio statuso“, leisdamos žiūrovui matyti svarbiausią dalyką – menininko idėją.¹

A. Giannotti'io vizualinė idėjų pateikimo vieta svarbi menininkui bandant išgildinti jos ir individų, priklausančių tam arealui, ryšius ir sąsajas. Autorius atidžiai tyrinėja aplinką, kurioje pristato savo asmeninius pasirodymus ir suranda „karščiausias“ jos taškus. Vieta ir žmonės inspiruoja idėjas ir padeda sukurti fizinio veiksmo vaizdinį menininko bloknote.

A. Giannotti'io dėka Radvilų rūmų dailės muziejus virto scena, tiksliau, vieta, kurioje mums įprastą ekspozicinę erdvę pakeitė autoriaus surežisuotas „žaidimas“. Čia pristatomos dvi menininko konceptualios idėjos, pritaikytos muziejaus erdvėms, iš serijos „Muziejus performanse“ („Performing the Museum“) ir „Laiptai“ („Staircase“). Abi parodos dalys siejasi su menininko noru įtraukti lankytoją ir kurti bendrą patirtį. Žmogaus kūnas yra pirminis mediumas ir konceptuali medžiaga performanso mene. Kiti kiek mažiau pabrėžiami, tačiau ne menkiau

svarbūs komponentai yra laikas, erdvė ir performanso atlikėjo santykis su publika.

Trumpai apžvelgiant performanso žanrą reiktų paminėti, jog tai labiausiai į patirtį orientuota šiuolaikinio meno forma. Pagrindinis jo bruožas – gyvas buvimas ir kūniški atlikėjo veiksmai, sukeliantys ir reprezentuojantys publikai laikiną meno pojūtį. Tyrėjas Henry'is Sayre'as teigia, kad performanso menas gali būti spontaniškas, vienkartinis, tęstinis, improvizuotas, repetuotas ir atliekamas naudojantis scenarijumi arba be jo. XX a. 8 deš. terminas „performanso menas“ pradėtas sieti su konceptualiuoju menu, kuriame idėjų gamyba tampa svarbesnė už pačius meno objektus.²

A. Giannotti'io sukurtą ir muziejuje pristatytą idėją labiau norėtusi apibūdinti kaip performatyvų veiksmą, atliktą lankytojo pagal menininko vizualinę instrukciją. Kuriant parodos viziją ir verčiant į lietuvių kalbą, tikėtina, leista sau laisviau interpretuoti performanso žanro sąvoką.

A. Giannotti'io „Muziejaus performanse“ svarbiausias elementas – medinėse dėžutėse lankytojams pateiktos 12 skirtingų instrukcinių kortelių (iš serijos „Performing the Museum“). Pradžioje jos lankytojams atrodo kiek primityvios, lengvai provokuojančios, pvz.: *atsigulti ant muziejaus grindų ir kontempliuoti lubas, vaikščioti po muziejų atbulomis, sudaryti žiūrovų eilę prie vieno iš meno kūrinio, išbėgti iš muziejaus ir t. t.* Autoriniai piešiniai ir taiklios frazės padeda permąstyti muziejaus kaip institucijos tradicijas, lankytojų įpročius. Juodu žymekliu ant muziejaus sienų piešti vaizdai organiškai papildo Radvilų rūmų dailės muziejaus erdves, sukelia lankytojui nuostabą, dažnu atveju šypsena ir skatina diskusijas. Muziejaus kaip institucijos veidas keičiasi, jis tampa artimesne erdve susitikimams, naujų pažinčių užmezgimo vieta. Parodos patirtis sudrumsčia muziejaus kaip sakralios vietos iliuziją.

Instrukcinėse kortelėse menininko pateiktos užduotys apima visas muziejaus sritis – nuo architektūrinių, tokių kaip sienos, lubos, grindys, iki lankytojų ir muziejaus personalo santykių kūrimo, pvz.: *perduoti kortelę su šypsena kitam lankytojui ir taip tęsti šią grandinę, susipažinti su muziejaus darbuotoju, pasiteirauti, kuris kūrinys ekspozicijoje jo pats mėgstamiausias.* Visos kortelės kaip svarbi parodos dalis lieka lankytojui ir taip leidžia patirtas emocijas (dažnu atveju teigiamas) prisiminti. Kiekvieno lankytojo patirtis, veiksmų seka ir atlikimas yra individualus, nuobodulio ir besikartojančių veiksmų šioje parodoje neaptiksime.

1
Frontisi C., *Vizualioji meno istorija*, Kaunas: Šviesa, 2007, p. 480.

2
Baltrušaitytė R., „Performanso meno laukas: konceptualizavimo nesklaidumai“, *Kultūra ir visuomenė*, 2017, nr. 8, p. 104.

Aldo Giannotti „Muziejus performanse“ Radvilų rūmų dailės muziejuje. Fragmentas. Vilnius, 2021
Fot. Gintarė Grigėnaitė, LNDM

Antroji parodos dalis – Radvilų rūmų dailės muziejuje A. Giannotti'io sukurta erdvė „Laiptai“ („Staircase“). Tuščioje keturių metrų aukščio salėje tarsi nebylus skulptūrinis objektas stovi dideli, mobilūs mediniai laiptai su turėklais. Pradžioje sunku suprasti menininko sumanymą, tačiau pradėjęs analizuoti aplinką, kurioje jie stovi, lankytojas pastebi viršuje ant sienų visai netoli lubų menininko pieštus miniatiūrinius piešinius. Norėdamas juos pamatyti ir perskaityti užrašytas instrukcijas lankytojas turi rasti tam tikrą erdvėje esančių elementų ryšį. Naudojantis laiptais kaip įrankiu ir kito lankytojo fizine jėga (pagalba) stumiant juos, pasiekiamas tikslas – apžiūrėti piešinius. Čia labai svarbus fizinis įsitraukimas, pasitikėjimas vienas kitu, kuris šiuolaikiniame pasaulyje, deja, yra sumenkęs. Svetimų žmonių buvimas šalia dažnai kelia įtampą, nesaugumo jausmą, o bendra veikla su menkai pažįstamu žmogumi yra išbandymas mūsų egocentriškumui. Menininkas A. Giannotti'is siekia pažadinti kolektyvinį žmonių bendrumą, leisti jiems susivienyti siekiant bendro tikslo. Laiptų motyvas ir simbolinis siekis

kilti aukščiau dažnai pasitelkiamas šiuolaikinių menininkų (Yoko Ono kūryba).

Straipsnio „Performanso meno laukas: konceptualizavimo nesklaidumai“ autorė Renida Baltrušaitytė daro prielaidą, kad Lietuvoje performanso žanras dažnai vertinamas kontroversiškai. Pagrindinė to priežastis, kad mūsų šaliai trūksta performanso meno tradicijos.³ Šį teiginį patvirtina ir Radvilų rūmų dailės muziejaus lankytojai. Dažniausiai išgirdę parodos pavadinimą ir konceptualią jos idėją, kad aktyvus lankytojo įsitraukimas ir kuria parodą, šią „avantiūrą“ jie priima atsargiai. Vis dėlto baimę, nedrąsius veiksmus keičia noras ir galimybė pabūti muziejuje kitaip. Lankytojai dalyvaudami stengiasi prislopinti nepatogumo, nejaukumo jausmą, o įsitraukdami aktyvina savo kūrybiškumą ir laisvumą. Radvilų rūmų dailės muziejus daugumai yra netikėta erdvė tokiam patyrimui, tačiau jaunesnio amžiaus lankytojus ji itin džiugina. Tokio pobūdžio paroda / eksperimentas LNDM padeda permąstyti šiuolaikinių menininkų vizijas tradicinėje muziejinėje erdvėje ir keistis kartu su besikeičiančiu pasauliu.

3
Ibid., p. 118.